

Språkförmåga i äldreomsorgen – underlag för bedömning och utveckling

Stödmaterial för genomgång riktat till chefer

Vi måste arbeta med språkförmåga i äldreomsorgen

- Liten rekryteringsbas – många andraspråkstalare.
- Utrikesfödda äldre ökar – tvåspråkig personal behövs.
- Utan utlandsfödda skulle äldreomsorgen inte klara sitt uppdrag.
- Rapporter visar brister i språk.
- Äldreomsorgslyftet en möjlighet.

Språkutvecklande arbete – vad kan det vara?

- Hela verksamheten arbetar språkutvecklande. Arbetet omfattar alla och ger vinster för alla.
- Särskilda satsningar riktas till dem som behöver höja sin språkförmåga.
- Språkbedömning i samband med rekrytering.

Alla vinner på att arbeta språkutvecklande

- Alla kan göra alla arbetsuppgifter.
- Lättare för alla nyanställda och vikarier.
- Färre missförstånd.
- Bättre kommunikation och arbetsmiljö.
- Ökad kvalitet för brukare.
- Nöjdare anhöriga.

Styrning och ledning – din roll som chef

- Som chef har du en nyckelfunktion i att säkerställa att den språkliga förmågan hos dina medarbetare höjs.
- Nämnd och ledning behöver ge förutsättningar för, och stödja det språkutvecklande arbetet.
- Använd befintliga strukturer, ex APT och andra möten, medarbetarsamtal, planeringsdagar etc.

Din roll som möjliggörare

- Medarbetare behöver tydligt stöd från dig som chef för att arbeta språkutvecklande.
- Att prata om språkbrister och språkutveckling innebär att komma nära individens integritet och självkänsla.
- Att prata om språk och genomföra språkutvecklande insatser leder till kompetenshöjning för alla medarbetare.

Som chef behöver du kompetens i att leda språkutvecklande arbete

Kompetensutveckling kan ske genom exempelvis:

- Fem nycklar – Vård- och omsorgscollege utbildning för chefer
- Språkutvecklande arbetssätt på arbetsplatsen, 7,5 hp – Stockholms universitet

Språkförmåga i äldreomsorgen

– Underlag för bedömning och utveckling

I "Språkförmåga i äldreomsorgen" anger Socialstyrelsen sin bedömning av den språkförmåga i svenska som personalen i äldreomsorgen behöver.

Underlaget kan användas till:

- att bedöma personalens språkförmåga
- arbete med språkutveckling.

Underlaget bygger på

- Socialstyrelsens kompetensmål för undersköterskor.
- Gemensam europeisk referensram för språk, GERS.
- Lag och föreskrift relevant för äldreomsorgen.

Varje område av underlaget innehåller två delar

Kompetensområde 7. Kommunikation

Kompetensmål	Språkförmåga som behövs för att uppnå målen
<ul style="list-style-type: none">- kunna anpassa kommunikationen med patienter, brukare och närstående med utgångspunkt i deras förutsättningar och behov- kunna skapa förutsättningar för patienter och brukare att kommunicera med till exempel närstående eller personal inom vård och omsorg- uppvisa kunskap om metoder för samtal och kommunikation och hur de kan stödja patienter och brukare i deras vardag- kunna stödja patienter och brukare i användningen av digitala tekniker för kommunikation	<p>Det här området handlar bland annat om att anpassa sättet att kommunicera utifrån brukarens behov. För detta behövs en förmåga att förstå och uttrycka språkliga nyanser. Medarbetaren behöver också stötta brukaren i att kommunicera, bland annat via digitala tekniker. För det behöver hen till exempel förstå bruksanvisningar och kunna förklara innebörden för brukaren. Hen kan också behöva ge brukaren skriftliga instruktioner för detta. Medarbetaren behöver här klara av att snabbt ögna igenom långa och komplicerade texter och lokalisera relevanta detaljer samt förstå detaljerade instruktioner på ett tillförlitligt sätt. För att kunna förklara tekniska detaljer behövs ett visst ordförråd. Här kan medarbetaren behöva kunna omformulera och omskriva för att täcka luckor i ordförrådet. Hen behöver också kunna skriva tydliga, detaljerade beskrivningar.</p>

Språkutvecklande verksamhet – vad är det?

- Hela verksamheten arbetar språkutvecklande, exempelvis utifrån Språkförmåga i äldreomsorgen – underlag för bedömning och utveckling.
- Språkutveckling gynnas av att chefer och medarbetare lyfter fram frågor om språk och kommunikation och skapar en språkutvecklande miljö.
- Arbetet omfattar alla och ger vinster för alla.

Medarbetare som behöver höja språkförmågan

- Underlaget Språkförmåga i äldreomsorgen kan användas utifrån era behov och förutsättningar
 - som underlag för självskattning och dialog
 - till att sätta mål för individuell språkutveckling
 - för planering av utbildning eller annat lärande
- Äldreomsorgslyftet en möjlighet.

Språkbedömning vid rekrytering

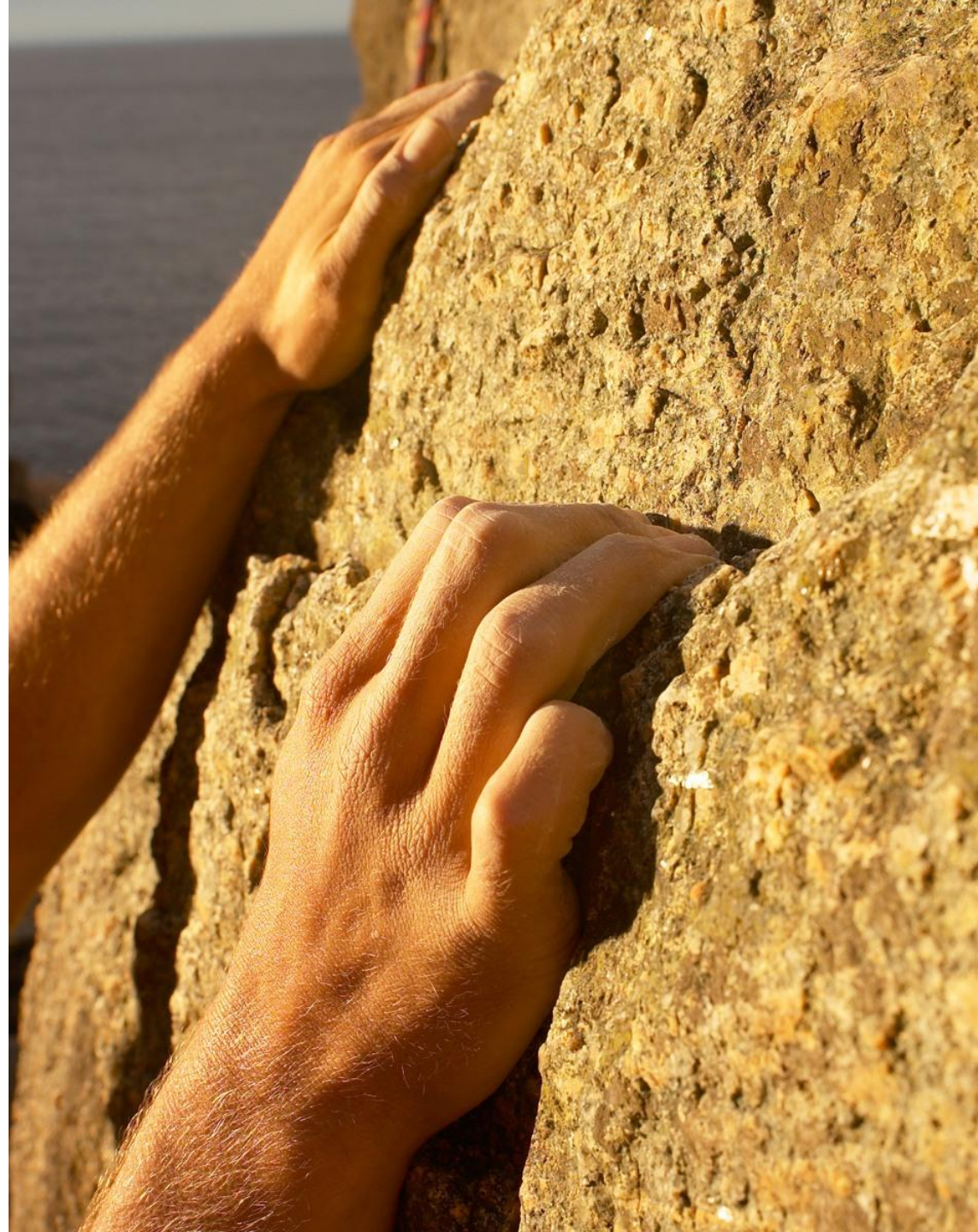
- Språkförmåga i äldreomsorgen kan användas som underlag för att bedöma om den sökande har den språkförmåga som behövs.
- Innehållet i underlaget ska förstås som mål att sträva mot.
- Det kan därför användas i arbetet med att planera och lägga upp språkutvecklande insatser för nyanställda.

Att arbeta med Socialstyrelsens underlag

Hur kan man komma igång med arbetet?

- Låt era behov styra.
- Börja med det som är viktigast för er.
- Väv in arbetet i befintliga strukturer som möten och samtal.
- Våga pröva och utvärdera.

Exempel följer...

Använd Socialstyrelsens underlag för språkutveckling

- Gå igenom kompetensmålen, välj de som är mest relevanta för er.
- Gå igenom vilken språkförmåga som behövs för respektive kompetensmål.
- Fokusera särskilt på det **feta** i texten.
- Medarbetarna kan skatta sin förmåga inom respektive kompetensområde. Individuellt eller i grupp.
- Samla ihop gruppens resurser och brister.

Exempel 1

Använd Socialstyrelsens underlag för språkutveckling

- Låt medarbetarna läsa, välja och berätta om kompetensområden de känner igen.
- Eller välj områden de är bra på och ge exempel.
- Man kan välja områden man behöver, eller vill, utvecklas inom, och ge exempel.
- Samla gruppens styrkor och svagheter och presentera.
- Gör en handlingsplan för att höja språkförmågan.

Exempel 2

Sätt mål för språkutveckling

Exempel på gruppnivå

- Kan alla dokumentera självständigt?
- Kan alla dokumentera med hjälp av en mall?
- Kan alla dokumentera med personligt stöd?

Sätt mål för språkutveckling

Exempel på individnivå

- Kan hen ringa ett telefonsamtal självständigt?
- Kan hen ringa med stöd av en mall?
- Kan hen ringa med personligt stöd?

Vad är nästa steg?

- Hur ser förutsättningarna ut?
- Finns det något som behöver ändras på hos oss?
- Behövs mer information och kunskap?
- Hur, och var, får vi i så fall få tillgång till det?
- Vad kan behöva utvecklas som vi inte styr över?
- Till vem kan de behoven lyftas?

Här hittar du mer information

- [Språkförmåga i äldreomsorgen](#)
– [Underlag för bedömning och utveckling](#)
- [Bilaga - Språkförmåga enligt GERS](#)
- [Socialstyrelsens kompetensmål för undersköterskor](#)

